ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

SAYI : 10

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslam Araştırmaları Merkezi

Samsun - 1998

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Sayı : 10 Samsun 1998

Sahibi:

İlâhiyat Fakültesi Adına:
Prof. Dr. Hüseyin PEKER

Mesul Müdür:

Yayın Komisyonu Adına:
Prof. Dr. Mustafa Zeki TERZİ

Yazı İşleri Müdürü:

Yrd. Doç. Dr. Yavuz ÜNAL

Dizgi ve Mizanpaj:

Arş. Gör. Vejdi BİLGİN

Baskı:

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Matbaası

Dergide yayınlanan yazıların
bilim ve dil yönünden sorumluluğu yazarlarına aittir.

YAHUDİ-HIRİSTİYAN İNCİLLERİ
(Önsöz ve Tercüme)

Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU*

Hz. İsa'nın aralarından ayrılmasından sonra cemaata Paulus'un katılması ve İsa'nın mesajına değişik yorumlar getirmesi üzerine cemaat içinde yeni tartışmaları başladı. Yahudi kökenli Hıristiyanlarla, putperest kökenli Hıristiyanlar arasında görüş ayrılıkları kendini gösterdi. Cemaat başkanı olan İsa'nın kardeşi Yakub bölünmeleri önlemek gayesiyle "**Havariler Konsili**" olarak bilinen ilk istişare meclisini miladi 41/42 yıllarında Kudüs'de topladı. Bir tarafta Yahudi kökenli Hıristiyanlar ve başlarında Yakub, diğer tarafta putperest kökenli Hıristiyanlar ve başlarında Paulus bulunuyordu. Günlerce süren tartışmalar sonunda zahiri bütünlük korunabilmiş ise de, cemaatın bölünmesi önlenemedi. Putperest kökenli Hıristiyanların zamanla sayıca ağırlık kazanmaları ve idarede söz sahibi olmalarıyla Yahudi kökenliler hızla geriye itildiler. Romalılara karşı yapılan Yahudi isyanlarında da kendilerini desteklemedikleri için Yahudilerce Sinegogtan dışlanırken, Romalılarca da yedek isyancılar olarak görülüyorlardı. Böylece her iki taraftan darbe alan cemaat, baskılara dayanamayarak kendini Filistin dışına atmıştır. Hz. İsa'yı insan ve peygamber olarak görmeleri, şeriatı kabulleriyle putperest kökenli Hıristiyanlardan da ayrılıyorlardı. Huzuru kendi içlerine kapanmakta, Yahudi Cemaatından ve putperest kökenli Hıristiyanlardan uzaklaşmakta bulmuşlar, Doğu Filistin'in çöle yakın bölgelerinde hayatlarını sürdürmüşlerdi. Sürekli zayıflayan cemaattan 5. Yüzyıl sonlarına doğru haber alınamaz olmuştu. Kendilerine has İncilleri vardı. Konuyla ilgili en kapsamlı araştırma hocam H.J. Schoeps'ün "Theologie und Geschichte des Judenchristentum", 1949 tarihli çalışmasıdır. Halen en geniş ve güvenirli bir araştırma olarak otoritesini sürdürmektedir.

Yahudi-Hıristiyanların İncillerine bugüne kadar bir bütün veya bütünün parçası halinde rastlanamamıştır. Bunda dar bir alanda meskun olmalarının, yayılamamalarının etkisi olabilir. İncilleri hakkında ellimize gelen kırıntı bilgiler, zamanın Kilise babalarının bir başka kaynağı açıklamak için kullandıkları iktibaslara dayanır. Ancak bu alıntılarda da bir

* O.M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

birlik ve itina yoktur. Belki de esas kaynağı görmeden birbirlerinden nakletmiş veya kendilerine gelen haberleri karıştırmış olabilirler. Günümüzde üç Yahudi-Hıristiyan İncilinin varlığı kesin görünüyor. Bunlar **Nasraniler, Ebionitler ve İbraniler** İncilleridir.

Kilise Babalarının eserlerinden derlenen iktibaslardan oluşan metinler arasındaki farklılıklar veya benzerlikler konularındaki tahlil ve tenkit tartışmalarını uzmanlarına bırakarak, uzmanların oluşturdukları metinlerin tercümelerini vermeyi uygun buluyorum. Tercümemize esas olan metinler: Wilhelm Michaelis, "die Apokryphen Schriften zum Neuen Testament, Bremen 1958, 2. Baskı s.123-131; ve Wilhelm Schneemelcher, Neutestamentliche Apokryphen, C.I, 5. Baskı, s.133-147, isimli eserlere dayanır. Bu eserlerde araştırıcılara ışık tutacak bol miktarda dipnot ve literatür de bulunmaktadır.

A. Nasaralılar İncili (Günümüze ulaşabilen parçalar)

1. Bunlara (yani İbranca en eski metne) her ikisi de dahildir: "Mısır'dan oğlumu çağırdım" ve "ona Nasaralı" denir.

2. Bak, Üstadın Annesi ve erkek kardeşleri Ona dediler: "Vaftizci Yahya günahların affi için vaftiz yapıyor; gidelim ve vaftiz olalım." Fakat O onlara şöyle dedi: "Ben ne günah işledim ki, yoluna gidip ona kendimi vaftiz ettireyim? En doğrusu, ne söyledimse, cehalettir."

3. Yahudi İncili "Kutsal Şehre" değil, "Kudüs'e"dir.

4. Söz "asılsız", bir kaç şahit de eksik ve Yahudi İncili de.

5. İbraniler İncili denen de ben "varlık için gerekli" yerine "*mahar*" ı buldum, yani yarın, "Bizim yarınımız" -müstakbel- "bu gün bize ekmek var", demektir.

6. Yahudi İncili aşağıdaki şekildedir: "Siz benim göğsümde olsanız ve gökteki babamın arzusunu yapmazsınız, sizi göğsümden iteceğim."

7. Yahudi İncili: "Yılanlardan daha (akıllı)."

8. Yahudi İncilinde (şu ibare) vardır: "(Gök saltanatı) çalınmıştır."

9. Yahudi İncili: "Sana teşekkür ederim."

10. Yeniliğe İbrani dilinden Yunanca'ya tercüme ettiğimiz ve çoklarınca Matta'nın sahih (İncili) sayılan Nasaralıların ve Ebionitlerin kullandıkları İncil'de kurumuş eli olan adam, duvarcı olarak tasvir edilir ve müteakip kelimelerle yardım ister: "Duvarcı idim ve geçimimi ellerimle kazanıyordum; sana rica ediyorum İsa, beni sağlığıma tekrar kavuştur ki, geçimim için dilenmek aşağılığı zorunda kalmayayım."

11. Yahudi İncilinde: "Üç (gün ve gece)" yoktur.

12. Yahudi İncili: "Sizin bizden almak zorunda olduğunuz şeyler, kurbandır."

13. Bir yıldız ile anlatılan şey, diğer el yazmalarında ve Yahudi İncilinde bulunmaz.

14. Yahudi İncili: "Yohanna'nın oğlu."

15a. O (yani İsa) dedi: " Senin kardeşin bir sözle sana karşı günaha girer (hata eder) ve senden özür dilerse, onu günde yedi defa kabul et." Şakirdi Simon ona dedi: "Günde yedi defa mı?" Üstad ona cevap verdi ve dedi: "Evet, sana söylüyorum, hatta yedi kere yetmiş defaya kadar. Çünkü Peygamberlerde dahi, Kutsal Ruhla takdis edilmelerinden sonra da (günah sözler) bulunmuştur.

15b. Yahudi İncili ardında " yetmiş kere yedi defa" vardır: Çünkü Peygamberlerin Kutsal Ruhla takdislerinden sonra da, günah sözler (günah konuşmalar) bulundu.

16. O zaman iki zenginden bir ona dedi: "Üstad, ebedi hayatı yaşayabilmem için, nasıl hayırlı bir iş yapayım?" Ona dedi: "Şeriatı ve Peygamber(in tavsiyelerini) yerine getir be adam!" O zaman O da cevap verdi: "Onu yaptım." Ona dedi: "Öyleyse git ve bütün sahip olduğun şeyleri sat ve fakirlere dağıt ve sonra bana gel ve beni takip et!" O zaman zengin başını kaşımaya başladı ve bu (söz) onun huşuna gitmemiş ve hiç anlamamıştı. Ve Üstad ona dedi: "Şariatı ve peygamberlerin tavsiyelerini yerine getirdiğini nasıl söylersin? Bak, Şeriatta şöyle yazılıdır: Yakınlarını kendin gibi sevmelisin! Ve bak, senin pek çok kardeşin, (senin gibi) İbrahim Oğulları pisliğe batmış, kaskatı kesilmiş ve açlıktan ölüyorlar ve senin evin ise bir çok malla dolu, onlara oradan hiç bir şey gelmiyor!" Ve yanında oturan şakirdi Simon'a döndü ve dedi: "Yona Oğlu Simon, bir devenin iğne deliğinden geçmesi, bir zenginin cennete (Gök Ülkesine) girmesinden daha kolaydır." "... Haksızlıklardan önce kurnazlığı bırakın. Kendinizi koruyun ki, onlar gibi acı çekmeyesiniz!" (Michaelis,125)

"Hayvanların aralarında yaptıklarının muhakemesi ve karşılığı yoktur, fakat insanlar yaptıklarının karşılığını (hesap günü) ceza ve büyük ızdıraplar olarak göreceklerdir." (Michaelis,125)

"Ve O öğrencilerini yanına aldı ve (Kudüs Mabet Avlusu önündeki) temizlenme yerine götürdü ve mabet içinde dolaştı. Ve Levi isminde bir farizalı yüksek rahip O'na doğru geldi ve karşısında (durup) Üstad'a dedi: "Ne kendin, ne de öğrencilerin ayaklarını dahi yıkamadıkları bu temizlik yerinde dolaşmak ve bu kutsal eşyaları seyretmek iznini sana kim

verdi? Yıkanmadan ve elbise değiştirmeden kimsenin girmediği, kutsal eşyaları çoklarının seyretmeye cesaret edemediği bu temiz yere girmekle mabedi daha çok kirlettin" Ve Üstad öğrencileriyle birdenbire durdu ve dedi: "O halde bu mabette bulunan sen temiz misin?" O dedi: "Ben temizim! Davud havuzunda yıkandım ve başkaları merdivenden yukarı çıkarken, ben aşağı indim, beyaz elbise giyindim ve temiz olarak kutsal eşyaları seyretmeye geldim." Üstad ona cevap verdi ve dedi "Yazıklar olsun kendilerini görmeyen körlere! Sen bu akar suda banyo yaptın, halbuki gece ve gündüz köpekler ve domuzlar (bu su) etrafında yatıyor ve sen (onda) yıkandın, derini ovdun. Fahişeler ve zurnacılar da ihtişamlı görünmek için (bedenlerini) yağlıyorlar, ovuyorlar ve temizliyorlar, ama içleri akreplerle ve kötülüklerle dolu. Senin yıkanmadık dediğin Ben ve Öğrencilerim yukardan akan ebedi hayat suyuyla yıkandık. Fakat onlara yazıklar olsun ki,..." (W. Michaelis, s. 125-126, ayet,9).

17. Nasaralıların kullandıkları İncil'de, "Barahya Oğlu" yerine, "Yoyada Oğlu" ibaresini yazılmış bulduk.

18. Bize ulaşan İbrani harfleriyle yazılmış İncilde para saklayana karşı bir tehdit yoktur, ancak suskun yaşayana karşı (uyarı) vardır - çünkü "Efendinin üç hizmetçisi vardı: Biri efendisinin malını fahişelerle ve zurnacılarla yedi, biri kazancı çoğalttı (Efendinin mallarına mal kattı) ve diğeri de paraları sakladı; bunun üzerine biri (sevinçle) kabul edildi, diğeri azarlandı, sonuncusu ise hapse atıldı."

Ben Matta'daki tehdidin hiç bir şey yapmayana karşı değil de, daha çok yeyip-içen birincisi için olup-olmayacağını düşünüyorum.

19. Yahudi İncili: "Ve yalanladı ve yemin etti ve kendini lanetledi."

20. Barabbas... İbraniler İncili denen İncil'de "Öğretmenin Oğlu" olarak yorumlanır.

21. "Fakat İbrani harfleriyle yazılan İncil'de, mabet perdesinin yırtıldığını değil, mabet çatısının mucizevî büyüklük tarafından çökertildiğini, okuyuruz."

22. Yahudi İncili: "Ve onlara mağaranın önüne oturmaları için silahlı adamlar verdi ve onu gündüz ve gece korudular."

23. O, evlerde ortaya çıkan ruh ayrılıklarının sebebini, Yahudiler arasında yaygın İbrani dilindeki İncil'in her hangi bir yerinde bulduğumuz gibi öğretti; şöyle ki:

"Gökteki babamın bana verdiğinin en değerlisini seçtim".

(Ortaçağ Vesikaları)

24. Nasaralılar İncilinde dendiği gibi: "Üstadın bu sözü üzerine haç çevresinde duran binlerce Yahudi mümin oldu."

25. Nasaralıların kullandığı İncil kitaplarında okunur:

"Gözlerinden çıkan parıltılar karşısında korktular ve kaçtılar."

26. "Paskalya bayramının bu sekiz gününde Tanrıoğlu Mesih ölümden dirildi,yâni Paskalya Bayramının dönüşünden sonraki sekiz günde, İbraniler İncilinde bildirildiği gibi, Adem'in tüm zürriyeti hesaba çekilir; Ve bundan dolayı, alimler mahkeme gününün Paskalya'da olduğuna inanırlar, çünkü o günde Mesih ölümden haşr oldu, bunun üzerine yine o günde azizler haşr olurlar."

27. "Bu şehirlerde (yani Horazim ve Betsay'da) pek çok mucizeler oldu, onların sayısını İbraniler İncili 53 olarak verir."

28. "İbranilere göre" isimlendirilen İncil şöyle haber veriyor:

"Yusuf gözleriyle dikkatli bakınca, kalabalık bir yolcu grubunun (kendisine) refakat ettiğini ve mağaraya geldiğini gördü ve dedi: Kalkıp onları karşılamaya çıkacağım. Fakat Yusuf dışarı çıkınca, Simon'a dedi: Gelenler bana, sanki kâhinlermiş gibi görünüyor; çünkü elbiseleri çok zengin ve derilerinin rengi çok koyu, başlarında şapkalar var ve elbiseleri de bana yumuşakmış gibi görünüyor ve bacaklarında bacak giysileri (don, şalvar ?) var. Ve bak, durdular ve bana bakıyorlar ve bak, tekrar hareket ettiler ve buraya geliyorlar."

Bu sözlerden açıkça anlaşılıyor ki, yalnız üç adam değil, kalabalık bir grup Üstad"a geldiler, bu kalabalığın önemli yöneticilerinin isimleri Melhus, Kaspar, Fadizarda idi.

29. "Mariosa isimli (kanlı-canlı bir kadın), Melhus isimli "bir adam" ve o bir duvarcı idi. "Meroe Kraliçesi" yani güneyin, Habeşistan'ın .

30. "Kız" ismi Mariossa olan Sinegog'dur (?). "Güneyin Kraliçesi" ki adı Meruae'dır.

31. (Ayaklarını kuruladı.) Ve Nasaralılar İncilinde söylendiği gibi: "O herkesin ayaklarını ayrı ayrı öptü."

32. "Ama nasıl ki Melek'in Mesihi dua kampında nasıl güçlendirdiği Nasaralılar İncilinde haber verilir. Aynısı ise, Anselm'i şikayete sevk etti: Kararlı olun Efendim, Adem ile satılan İnsan Oğulları senin ızdırabınla hürriyetlerini satın almalıdırlar."

33. "Nasaralılar İncilinde, Yohanna'ın Başrahiple nereden tanışık olduğu bildirilir; O fakir balıkçı Zebedoys'un oğlu idi, Başrahip Annas'ın ve Kayfas'ın saraylarına çok defa balık götürmüştü. Fakat Yohanna kapıcı kadına gitti ve kapı önünde yüksek sesle ağlayıp duran arkadaşı Petrus'un serbest bırakılmasını sağladı."

34. Nasaralılar İncilinde, Yahudilerin dört askere, tüm vücudundan kanlar akıncaya kadar Üstad'ı acımasızca kırbaçlamaları için, rüşvet verdikleri okunur. Yine aynı askerlere Yohanna 19 da (anlatıldığı) gibi çarmıha germeleri için rüşvet vermişlerdi.

35. Dikkat et, Nasaralılar İncilinde (Baba, onları affet, onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar, sözü) okunabilir. İsa'nın bu faziletli konuşması üzerine, daha sonra sekiz bin kişi İmana dönmüştü; yani 2. Havariler Tarihinde yazıldığı gibi Paskalya günü üçbin kişi ve daha sonra Havariler Tarihi 10 (?) da haber verildiği gibi beşbin kişi.

36. Nasaralılar İncilinde okunduğu gibi, sınırsız büyüklükte ki mabet çatısı İsa'nın ölümünde ikiye ayrıldı (aynısını Yosephus (da) söylüyor ve havada korkunç sesler duyulduğunu, bu evden gidelim dendiğini, ilave ediyor.

B. Ebionitler İncili (Günümüze ulaşabilen parçalar)

1. Onların İncillerinin başında şöyle diyor:

"Yudea kralı Herodes'in zamanında Yohanna (isimli) biri geldi ve Ürdün Nehrinde tövbe banyosu (Tövbe Vaftizi) yaptırdı. Onun hakkında, Harun soyundan olduğu, Zekeriya ve Elizabet'in oğlu olduğu ve herkesin ona uyduğu, söylenir."

2. Ve: Yohanna vaftize yaparken tüm tüm Kudüs halkı ve Farizalılar ona koştu ve vaftiz oldular. Ve Yahya'nın deve tüyünden bir elbisesi ve belinde bir deri kuşağı vardı ve söylendiği üzere, yiyeceği manna lezzetinde, yağlı pasta gibi yabani baldı.

Böylece yalan yerine doğru sözü ve çekirge yerine pastayı yerleştirmek istiyordu.

3. Ve pek çok anlattıktan sonra devam etti:

"Halk vaftiz olunca İsa da geldi ve Yohanna'ya vaftiz ettirdi. Ve sudan nasıl çıktıysa, gök (birdenbire) açıldı ve bir güvercin suretinde aşağı inen ve ona duhul eden Kutsal Ruhu gördü. Ve gökten bir ses (çınladı) ve dedi; "Sen benim sevgili oğlumsun, sende huzur buldum." Ve devamla: "Bugün seni evlat edindim." Ve hemen o yeri büyük bir ışık aydınlattı. Yohanna (Hz. Yahya) bunu görünce, ona dedi: "Sen kimsin Efendi?" Ve

devamla gökten ona bir ses geldi: "Bu benim sevgili oğlum, huzuru onun üzerine koydum." Ve Yohanna bunun üzerine onun önüne kapandı ve dedi: "Ben, sana rica ediyorum, beni sen vaftiz et!" Fakat o bunu kabul etmedi, döndü ve dedi: "Bırak, öyle uygun görüldü ve her şey yerini bulacak."

4. Matta'ya göre isimlendirilen alışılmış İncil, onlara göre sahih değildir, değiştirilmiş ve tahrif edilmiştir, -buna İbrani İncili diyorlar-, haber veriliyor ki:

"İsa isimli, yaklaşık otuz yaşlarında bir adam ortaya çıktı, bizi seçti. Ve Kapernavm'e gelince, lakabı Petrus olan Simon'un evine girdi, ağzını açtı ve dedi: Tiberia Gölü boyunca giderken, Zebedoys oğlu Yohanna'yı ve Yakub'u ve Simon'u ve Andreas'ı ve Thaddaus'u ve Zelotlardan Simon'u ve İskariot Yudas'ı seçtim. Gümrükte oturduğun gibi Matta, seni de seçtim ve siz beni takip edin. Şimdi sizden benim Havarilerim olmanızı, İsrail'e şahit olmanızı istiyorum."

5. (Ona haber verildi ki,) "bak, annen ve kardeşlerin dışarıda duruyor." Bunun üzerine O:

"Benim annem ve benim kardeşlerim kimdir?" Ve ellerini şakirtlerine doğru uzattı ve dedi: "Bunlar benim erkek kardeşlerim ve annem ve kız kardeşlerimdir, babamın arzusunu yerine getirenlerdir."

6. Onlar, onun (Mesih'in) Tanrı'dan, babadan olmadığını, büyük meleklerden biri gibi yaratıldığını, ... fakat kadir (Tanrı'nın) bütün yaratıklarına ve meleklerine hükmettiğini, sizin anılan İncilinizde haber verildiği gibi, geldiğini ve açıkladığını söylerler:

"Ben kurbanı kaldırmağa geldim ve siz kurbanı terk etmezseniz, (Tanrı'nın) gazabı da sizi terk etmeyecektir."

7. Fakat onlar gerçek sözün takibini terk ettiler, tüm berrak sözleri bozdular ve şakirtlere söylettiler:

"Passah Yemeğini nerede hazırlamamızı istersin?" Ve bunun üzerine İsa cevap verir:

"Bu Passah etini sizinle birlikte yemek isteğinde bulundum mu?"

C. İbraniler İncili (Bazı Parçalar)

1. İbraniler İncilinde yazılıdır: İsa insanlar için dünyaya gelmek istediğinde, Baba Tanrı gökte Mikail isimli kuvvetli bir güç seçti ve Mesih'i onun gözetimine emanet etti. Ve güç dünyaya geldi ve O Meryem diye adlandırıldı ve Mesih onun vücudunda yedi aylık idi.

2. İbrani dilinde telif edilen, Nasaralıların okuduğu İncil'e göre,

Kutsal Ruhun tüm kaynağı onun üzerine indi... Zikrettiğimiz İncil'de aşağıdakilerin de yazıldığını buluruz:

Üstad sudan çıkınca şöyle oldu, Kutsal Ruhun tüm kaynağı onun üzerine indi ve onun üzerinde sukûn buldu ve ona dedi: "Oğlum, bütün peygamberler de senin gelmeni bekledim ve sende sukûn buldum. Çünkü benim huzurumsun; sen benim ebediyete hakim ilk doğan oğlumsun."

3. Eğer biri İbraniler İncilini kabul ederse - burada hidayet getirici konuşur:

"Annem Kutsal Ruh hemen beni saçlarımdan tuttu ve büyük Tabor dağına götürdü."

4a. İbraniler İncilinde de olduğu gibi:

"Kim hayret ederse, (tanrısal) hakimiyete ulaşacak ve kim hakimiyete ulaşırsa, huzur bulacaktır."

4b. Bu sözlerle şu da aynı değerdedir:

"Arayan kimse onu buluncaya kadar huzur bulmayacaktır; kim bulduysa hayret edecek, kim hayrette ise, (tanrısal) hakimiyete ulaşacaktır. Kim hakimiyete ulaşırsa huzur bulacaktır."

5. İbraniler İncilinde okuduğumuz gibi, Üstad şakirtlerine dedi:

"Ve siz kardeşinize, sevgi ile bakmadıkça, hiç bir vakit mutlu olamayacaksınız."

6. Nasaralıların genelde okudukları İbrani İnciline göre:

"Kim kardeşinin ruhunu üzerse" (kalbini kırarsa) en ağır cinayeti işlemiş sayılır.

7. İbranilere göre isimlendirilen İncil, yeniliğe benim tarafımdan Yunanca'ya ve Latince'ye çevrildi; Origenes de bunu sıkça kullandı, Hidayetçinin ölümünden haşrını haber verir:

Üstad keten bezini rahibin hizmetçisine verdiğinde, Yakub'a gitti ve göründü. Yani Yakub Üstad'ın kadehini içtiği saatten itibaren, onun ölümden uyandığını görünceye kadar hiç ekmek yemeyeceğine yemin etmişti. Bunun üzerine Üstad kısa bir zaman sonra dedi: "Bir masa ve ekmek getirin!" Ve hemen ekmeği aldı, takdis etti ve kopardı ve adil Yakub'a verdi ve ona dedi: "Kardeşim, ekmeğini ye, çünkü İnsanoğlu ölümden dirildi."